

КЛЕЦ К. Г.,
м. Одеса

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ В УМОВАХ ПОСТКОМУНІЗМУ

Серед безлічі завдань, які стоять в умовах розбудови національної держави в Україні, одне із найскладніших - це формування нових духовних цінностей. Щоб при цьому не повторити тих помилок, які були допущені світовою спільнотою у розв'язанні цих нелегких питань, варто врахувати ряд факторів.

Працюючи все життя з студентською аудиторією в технічному вузі, я дійшла висновку, що одне із завдань, яке необхідно розв'язати нагально - це посилення гуманітарного виховання. Як відомо, в подібних технічних учбових закладах у світі на викладання гуманітарних наук відводиться 35% учбового процесу, в СРСР їм було відведено лише 7%.

Наслідки видимі - це і екологічні катастрофи на нашій землі, найтрагічнішим з яких є Чорнобиль, це і злочинно повільне вирішення питань соціального життя. Та як може бути інакше, коли ці найскладніші за своєю природою питання розв'язуються людьми, надзвичайно далекими від них - металургами та будівельниками, агрономами та нафтовиками. Тому не варто дивуватися, що в рішеннях Верховної Ради та уряду домінують концепції, далекі від гуманітарного спрямування.

Так, чого варта хоча б «зрівнялівка», введена щодо оцінки праці, без врахування якості її. Тому так високо оцінюється праця виконавців всупереч творчій. Варто порівняти оплату праці найнижчого рівня чиновника з найвищим - вченого, митця. Все це ніяк не може сприяти вихованню у молоді прагнення до праці якісної - самовідданої та відповідальної.

В цих умовах надзвичайно небезпечним є заклик до прагматичного ставлення до соціальної проблематики. Варто нагадати, що прагматизм виник в умовах американізму, головною ідеєю якого було: «користь - будь-якою ціною!». Ось тут надзвичайно вчасною виявилася концепція, запропонована Дж. Дьюї, Ч. П. Пірсом, В. Джемсом щодо звуження освітніх циклів у напрямку поглиблення професіоналізації освіти. Користь та шкідливість цієї ідеї в педагогічному процесі - це окреме питання, хоча варто зазначити, що в США від такого «звуження» відмовилися вже у 70-х роках після «бунтів молоді».

Нас більше цікавить філософсько-світоглядна доля ідей прагматизму. За логікою цього вчення - істинним оголошується все, що дає конкретний і безпосередній результат - напрошується висновок, що слід прагнути, досягти цього результату якнайшвидше й за будь-якої ціни. У політиці така установка веде до популізму, до охлократії (влади натовпу) включно, відкриває шлях до корупції, штовхає молодь до соціальної агресії, наркоманії, злочинів.

В умовах посткомуністичного суспільства з його «монологічним» сприйняттям світу, коли з великими труднощами відбувається відмова від цієї монологічності та здійснюється

поворот до демократії, центром якої є цінність самої людини, а не колектив безособових соціальних структур, значно зростає роль гуманітарних знань. Саме тому, враховуючи численні застереження Ф. Ніцше, З. Фрейда, Г. Маркузе щодо небезпеки «технотронної цивілізації» необхідно значно посилити гуманітарне виховання нашої молоді, в тому числі звернувши увагу на ту молодь, яка завтра стане керівником економічного процесу в нашій державі.